

Aniek Nuyens speelt 'Pronk'.

FOTO JULIAN MAIWALD

'Pronk' is intiem portret van een bevlogen politicus

Liefdevol theater met vleugje hoop

Margriet Prinssen

Ze is op zoek naar hoopvolle verhalen, de jonge schrijver en theatermaker Aniek Nuyens. Zo belandde ze bij Jan Pronk, de oud-politicus die bijna vijftig jaar actief is geweest in de (inter)nationale politiek.

Wars van flauwekul, rechtdoorzee, geroemd als het geweten van links. Ze noemt hem „een van de meest betrokken politici die Nederland ooit gehad heeft”. En hij heeft een antwoord op al haar vragen. Het leidde tot een voorstelling, eenvoudig 'Pronk' geheten, gebaseerd op hun ontmoetingen.

Nuyens maakt sociaal bewogen, documentaire voorstellingen, met als onderliggende vraag: hoe kan het theater bijdragen aan een betere wereld? Eerder maakte ze onder meer 'Hulp' (2015), over de toekomst van ontwikkelingssamenwerking en, samen met Rebekka de Wit, 'Tenzij je een beter plan hebt'.

De vorm van 'Pronk' is uiterst simpel. Nuyens staat in het midden van een platform, achter haar een wand met affiches die allemaal rood zijn geverfd (een verwijzing naar het linkse verleden), boven

Theater 'Pronk'

Frascati Producties. Tekst en spel: Aniek Nuyens. Eindregie: Erik Whien. Met medewerking van: Jan Pronk. Bijgewoond: Theater Frascati, 6 dec./ Tournee t/m 6 feb. Speellijst: www.frascatiproductions.nl

haar een bak licht, die steeds andere schaduwen vormt. Ze vertelt hoe ze op een dag contact met Jan Pronk zocht en bij hem iets vond wat ze al geruime tijd kwijt was: iets van vertrouwen, van helderheid. Hun ontmoetingen noemt ze therapeutisch: elke keer als ze hem heeft gesproken, is er iets van de condens opgetrokken die het zicht op de buitenwereld belemmert. „Hij is als het ware mijn autoruitverwarming.”

Het is een geestig verteld en ontroerend verhaal waarin ze persoonlijke ervaringen en observaties afwisselt met een korte schets van de geschiedenis van de sociaal-

mocratie in Nederland. Aan de hand van Pronks boekenkasten en archieven, die ze samen doorspitten, krijg je een beeld van enerzijds de ongelooflijke inspanningen van Pronk op het gebied van milieu en ontwikkelingssamenwerking en anderzijds een ontluisterend beeld van de jaren negentig ('het maffe kamertje') toen het neoliberalisme hoogtij begon te vieren.

Het leidt tot een pleidooi om op zoek te gaan naar nieuwe vormen van verbondenheid, van verbinding. Ze heeft heimwee naar de tijd dat de politiek er nog toe deed, dat ze niet werd bedolven onder fake news, dat de waarheid nog bestond en niet alles kapot geïroniseerd werd, dat je nog een mening kon hebben zonder verscheurd te worden door twitterende tegenstanders die je voor oud vuil uitmaken; kortom naar wat er verloren is gegaan na die idealistische jaren zeventig en tachtig.

'Pronk' is zowel een intiem portret van de politicus als van de afbrokkeling van het sociaaldemocratische gedachtegoed. Het is een soort theatercollege of een liefdevolle filosofische stand-up theatervoorstelling waar je even een vleugje hoop van krijgt.

Boekrecensies

Een week voor haar twintigste verjaardag wordt Maria van Aelst voor de eerste keer weduwe, amper twee jaar later verliest zij ook haar tweede man. Van Aelst leefde in de zeventiende eeuw en wist met haar handeltje in edelstenen een van de rijkste vrouwen uit de geschiedenis te worden. In 'De mannen van Maria' reconstrueert Anneloes Timmerije (1955) haar leven.

Ze houdt zich strikt aan de feiten. Gevolg daarvan is dat zij wel een boeiend beeld schetst van de algemene geschiedenis, maar vrijwel geen leven weet te brengen in het karakter van Maria die met de pen van Timmerije haar memoires schrijft.

Fictie

Anneloes Timmerije: 'De mannen van Maria'. Uitg. Querido, €20,99.

★★★★

Wel slaagt Timmerije erin de vroege geschiedenis van Batavia, de plaats waar Van Aelst op 18-jarige leeftijd heen moest, helder te schetsen. Maria is een van de meisjes die naar Indië werden gestuurd om daar nageslacht te krijgen en zo de stad in aanbouw te bevolken. Tijdens een 'meisjesmarkt' kozen de mannen een vrouw uit het aanbod.

Terwijl Maria de ene echtgenoot na de andere verslijt (in totaal vijf stuks), geeft Timmerije ook een inkijkje in het denken van toen.

Helaas wil Timmerije soms te veel vertellen, waardoor ze op enkele momenten verzandt in overloze opsommingen van namen en feiten.

Sonja de Jong

Het ziet eruit als een baksteen en na enige tijd begint het lezen ervan ook als een baksteen op je maag te liggen. In 800 pagina's probeert Tim Krabbé te verklaren wat Ferdi E. in 1987 bezielde toen hij Ahold-topman Gerrit Jan Heijn ontvoerde en nog dezelfde dag met voorbedachten rade om het leven bracht.

Tot in de allerkleinste details gaat Krabbé in op de gevoelens van E. en van diens vrouw Els.

Bijna 150 keer bezocht Krabbé E. in de gevangenis, tientallen gesprekken en korte tijd zelfs een intieme verhouding had hij met diens vrouw. De schrijver lijkt volslagen geobsedeerd door de daad van E. en probeert zonder een oordeel te vellen te analyse-

Non-fictie

Tim Krabbé: 'Vrienden'. Uitg. Prometheus, €24,99.

★★★★

ren hoe een zo keurige man tot zijn daad heeft kunnen komen. Hij vergoelijkt daarbij veel, misschien zelfs wat al te veel. Zo wuift hij het feit dat E. zijn slachtoffer met een mug vergeleek die je doodsloeg, luchtigjes weg als 'een grapje'.

Vijf jaar lang schreef Krabbé, die in veel van zijn eerdere romans de grens tussen 'droom en daad' als thema nam, aan zijn boek over deze droom die tot daad werd.

Is 'Vrienden' een goed boek? Nee, eigenlijk niet. De dagboekvorm, doorspekt met flarden van de briefwisseling tussen hem en de vrouw van E. en met achteraf-analyses van Krabbé zelf, leest niet lekker doordat hij van de hak op de tak springt en veel teveel tegelijk wil vertellen.

Sonja de Jong

Wat in de eerste twee delen van Coetzee's Jezus-trilogie nog vaag was, krijgt in dit derde en laatste deel duidelijk gestalte. Was de jonge David aanvankelijk nog een weliswaar bijzondere, maar toch redelijk normale jongen, in 'De dood van Jezus' worden parallellen met het leven van Jezus Christus duidelijk zichtbaar. Net als bij Jezus maken groepen mensen zich, als David op 10-jarige leeftijd overlijdt, ongevraagd meester van de nalatenschap van de jongen, claimen te weten wat zijn boodschap was en hoe hij geëerd moet worden.

Nadat in deel één Simón zich over de alleenstaande jongen, toen vijf jaar, ontfermde en een moeder voor hem vond in de per-

Fictie

J.M. Coetzee: 'De dood van Jezus'. Vert. Peter Bergsma. Uitg. Cossee, €22,99.

★★★★

soon van Inés en in deel twee David in de dans een taal vond die volgens hem alles verklaarde, neemt de jongen ditmaal afscheid van zijn surrogaat-ouders. Hij kiest ervoor in het weeshuis te gaan wonen. De directeur aldaar weekt hem los van Simón en Inés. Dan wordt David slachtoffer van een onbegrijpelijke aandoening en overlijdt.

Coetzee boetseerde zijn personages duidelijk in analogie met de Heilige Familie en legt telkens parallellen met het verhaal over de Messias. Steeds meer zien zijn volgelingen in hem een gids. Misschien is het die druk waaronder David bezwijkt. „Als je me probeert te begrijpen, bederf je alles”, zegt David zelf.

Sonja de Jong